

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

červen 2024

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

na úvod červnového Kompostu bych rád krátce přiblížil jeden psychologický mechanismus, který pravděpodobně zatím nemá žádné přesnější označení a se kterým se můžeme velmi často potkat právě v oblasti ochrany přírody. Jedná se o zaměření na jeden drobný „detail“, jenž je sám o sobě součástí složitějšího a významnějšího problému. Tento detail nebo příklad je většinou obrazně nebo mediálně velmi vděčný a svou poutavostí zakrývá nebo přehlušuje tematickou podstatu řešené věci. Pokusím se tuto krkolomnou definici vysvětlit na dvou příkladech zachycených v nedávné době ve vodách internetu.

Z obsahu tohoto čísla:

Pohlédnutí se po transferech.....	2
Ohňostroj na Vodňanských rybářských..	3
Modráček i modrásek, čejka i včelka.....	4
Úvaha k šumavským klidovým územím.	5
Ochrana čerstvě narozených mláďat.....	7
Objevy detektiva Ledňáčka.....	8
Ekošpeky - 9. Jednorázové ručníky.....	9
Krasavec Adónis českých úhorů a polí....	10
Jiříčky ve škole.....	11
Hřbetozubec dubový.....	11
Večer s dokumentem - 124. díl.....	12
Neobyvatelná Země - život po oteplení.	14
Červnové květy Jirky Wagnera.....	15
68. číslo časopisu Kamarád.....	16
Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi..	16
Tradiční bezmasá grilovačka.....	17

Když neznámý vandal pokácel loni na podzim v Anglii ikonický javor z filmu *Robina Hooda* (viz [zde](#)), strhlo se vyšetřování, které si nezdalo s moderními forenzními metodami objasnění vraždy. Což o to, vražda to nepochybně byla, ale dovedete si představit, že bychom se podobným způsobem snažili hledat každého viníka černého kácení? Jak moc by se za takové situace změnil náš přístup k dřevinám a jejich ochraně? Bohužel - jen málo stromů je tak fotogenických nebo je oblíbenou turistickou atrakcí.

Foto Jiří Wagner

Druhý příklad je z oblasti našeho vztahu ke zvířatům a shodou okolností opět z Anglie. Jednu ze zákaznic tamní pobočky KFC šokovalo, když se v její porci smažených křidélek nedopatřením objevila ve strouhance obalená kuřecí hlava, a nezapomněla se o to hystericky podělit na sítích (viz [zde](#)). Jaké překvapení, že křidélka byla kdysi součástí živého tvora i s hlavou. Zatímco celý svět řešil, jak se hlava dostala do kelímku s končetinami, namísto toho, aby se zajímal o nutnost konzumovat kusy utýraných zvířat, nadnárodní korporace se s tím vypořádala elegantně. Angličanka Gabrielle dostala novou porci zdarma.

Přejeme příjemný start léta bez dvojího metru, váš Kompost. -jj-

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz

Archiv čísel: www.knih-st.cz/kompost

Ohlédnutí

Pohlédnutí se po transferech obojživelníků na Šumavě

Další organizací, která se v rámci Jihočeského kraje věnuje ochraně obojživelníků při jarním tahu za rozmnožováním, je Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Šumava (ZO ČSOP Šumava). Ta v letošním roce zabezpečovala 4 lokality. Pojďme se na ně podívat blíže.

Šumavské Hoštice

Jedná se o lokalitu, která je zabezpečována už od roku 2012. Tahové cesty se skládají ze dvou úseků. První je cca 430 metrů dlouhý a nachází se u hlavní komunikace Vimperk – Šumavské Hoštice. Druhý úsek vede z Šumavských Hoštic do obce Buk a náleží už do CHKO Šumava. Tento druhý zabezpečovaný úsek je 100 metrů dlouhý. Navíc se zde stavějí také zábrany na tzv. tahu z rybníka a jedná se o 100 metrů u hlavní silnice a 100 metrů u komunikace na Buk. I letos nám vypomáhali s kontrolou sběrných nádob místní obyvatelé. A celkové počty? Na tahu do rybníka jsme přenesli na hlavní komunikaci 319 ropuch, 2 skokany hnědé a skokana štíhlého (nový druh pro tuto lokalitu). Na tahu z rybníka se přeneslo 98 ropuch. Na komunikaci na Buk v CHKO Šumava se přeneslo 141 ropuch na tahu do rybníka a 180 ropuch na tahu z rybníka.

„Suma sumárum“, jednalo se o skoro stejné počty jako v roce 2023 a o průměrné počty, které se zde obvykle přenášejí. „Zajímavější“ čísla byla na lokalitách, které zabezpečujeme v jižní části Šumavy na Volarsku.

Pivovarský rybník u Volar

Pivovarský rybník leží u komunikace vycházející z Volar do Mlynářovic. Doprava zde není tak silná jako na jiných hlavních tazích, ale projíždějící vozidla jsou naopak spíše těžká zemědělská či lesnická technika. Zdejší zábrany stavíme od roku 2020. Tah do rybníka zabezpečujeme 300 metry zábran. Nejprve jsme se zde snažili obojživelníky směřovat do propustků, ale naproti rybníku obojživelníci měli snahu zábranu přelézt či podhrabávat, tak jsme se rozhodli část zábrany opatřit sběrnými nádobami (na 100 metrech, zbylých 200 metrů směřujeme do dvou propustků). I na této lokalitě jsme se opět setkali se zpětným tahem, který je obvykle výrazně silnější než tah do rybníka. Je to dáno tím, že část žab využívá při cestě do rybníka právě propustky (tyto jedince my nespočítáme). Při cestě z rybníka je pro ně, kvůli nevhodně řešenému vstupu do propustků, snazší vylézt na komunikaci a tudy jít zpět do krajiny.

V letošním roce jsme tedy u Pivovarského rybníka přenesli na tahu do rybníka 999 ropuch, 5 skokanů hnědých, skokana štíhlého, 246 čolků obecných a 161 čolků horských. Tah z rybníka byl intenzivnější. Přenesli jsme 2 511 ropuch, 4 skokany hnědé, 2 čolky obecné a čolka horského.

Skokan štíhlý, foto archiv ZO ČSOP Šumava

Stavba zábran u Šumavských Hoštic, foto archiv ZO ČSOP Šumava

Se zdejším transferem (stavbou, kontrolou a opravami) nám významně pomáhají členové spolku Šumava domovem, bez jejichž spolupráce by nebylo možné tyto transfery vůbec realizovat. Stejně tak tomu je i na další lokalitě nedaleko – u Chlumského rybníka.

Chlumský rybník

Tento rybník se nachází poblíž komunikace Volary – Pěkná (komunikace k Lipenské přehradě) a při tahu do něj přicházejí obojživelníci z široké nivy řeky Vltavy. Migrační úsek, který zabezpečujeme, je dlouhý přibližně 300 metrů a i zde stavíme zábrany pro tahu z rybníka (cca 150 metrů). Doprava je zde opravdu silná a projíždí zde mnoho nákladních auto-

mobilů. Zábrany jsme zde stavěli už potřetí.

V letošním roce se nám podařilo přes komunikaci přenést 650 ropuch, 38 skokanů hnědých a 2 čolky horské. Na tahu z rybníka jsme měli ve sběrných nádobách a u zábrany 725 ropuch, skokana hnědého, čolka obecného a dva čolky horské. Jedná se zatím o nejvyšší počty transferovaných obojživelníků, co zde zábrany stavíme. Jako zajímavost uvádíme, že při stavbě i demontáži jsme několikrát narazili na zmiji obecnou, která putovala podél zábrany. Svědčí to o tom, že okolní krajina je tvořená převážně zachovalými podmačenými a rašelinnými loukami.

Slunečná (Želnavá)

Jedná se o další problematický úsek, kde dochází k značnému usmrcování obojživelníků především z důvodu, že kolizní úsek je velmi krátký. Kritický úsek jsme určili jako 120 metrů dlouhý, kdy obojživelníci putují do rybníka podél potoka, ale nemohou projít pod komunikací propustkem (vůbec do něj nemohou vzlézt). Proto následně vstupují do komunikace a snaží se ji přejít. Pro jistotu jsme zde postavili i zábrany pro zpětný tah, a to v délce 110 metrů, ale s tím, že obojživelníci mohou v opačném směru podejít komunikaci propustkem. No a pak jsme se nestačili divit.

Foto archiv ZO ČSOP Šumava

V rámci tahu do rybníka bylo přeneseno neuvěřitelných 3 156 ropuch, 44 skokanů a čolek horský. Nutno zopakovat, že se jednalo jen o 120 metrů dlouhý úsek! Na tahu z rybníka se pak přeneslo 526 ropuch. Toto výrazně nižší číslo přisuzujeme tomu, že žáby využily propustek, kterým protéká potok a je pro ně v tomto směru průchozí. Takováto čísla jsme zde opravdu nečekali.

Velký dík patří na této lokalitě panu starostovi obce Želnavá, který zajišťoval kontrolu a přenášení obojživelníků.

Závěrem

Kdybychom měli shrnout letošní „stavění žabích zábran“, tak se jednalo o asi nejnepředvídatelnější rok. Teplý konec zimy rozhýbal obojživelníky asi o 3 týdny dříve. Když už se zdálo, že bude po tahu a bude čas balit zábrany, přišlo ochlazení, a tak jsme museli počkat, zda ještě „něco“ nezůstalo na cestě. Napadl i sníh, ale naštěstí nám zábrany nijak výrazně neponičil. Bylo to hlavně z důvodu změny materiálu pro stavbu (kašírovaná fólie). Kdybychom stavěli jako dříve z perlinky, byla by zábrana kompletně stržená. Takže nakonec jsme museli počkat a vše se balilo až v polovině května.

Všem, kdo se účastnili staveb, kontrol a přenášení, patří velké díky. Letošní žabí transfery se vydařily. Téměř deset tisíc přenesených obojživelníků je toho důkazem. **Jakub Hromas, ZO ČSOP Šumava**

Ohňostroj na Vodňanských rybářských dnech byl zakázán

V [minulém čísle](#) časopisu jsme přinesli zprávu o problematickém konání ohňostroje v polovině května v rámci oslav Vodňanských rybářských dnů. Jelikož pořadatelé, vedení města i místně příslušný orgán ochrany přírody odmítli záležitost řešit, byla předána nadřízeným a kontrolním orgánům (KÚ a ČIŽP). Připomeňme, že slavnost vrcholící ohňostrojem na vodňanském náměstí probíhá v hnízdním období zvláště chráněného čápa bílého (cca 150 metrů od hnízda). Dne 7. května byla zveřejněna informace, že rozhodnutím České inspekce životního prostředí byl ohňostroj v rámci oslav zakázán.

Foto CCO

Tuto příjemnou zprávu můžeme doplnit několika zajímavostmi. V první řadě - [veřejné prohlášení](#) vodňanského starosty Martina Macháče (ANO) vyslalo jasný signál, že nejvýznamnější motivací je po celou dobu pouze zachování všelidové zábavy bez ohledu na jeden ze symbolů města - vodňanské čápy. Vedení konstatovalo, že neexistuje žádný opravný nástroj, který by rozhodnutí zvrátil, a bude muset být hledán náhradní způsob pro zpestření konání slavností.

Přestože byl v době před rozhodnutím zájem vodňanských obyvatel o téma prakticky nulový, rozšíření informace o zrušení ohňostroje vyvolalo poměrně

značnou souhlasnou vlnu s víceméně pozitivními reakcemi. Těžko říci, zda to bylo tím, že by byla dříve celá věc pod rozlišovací schopnosti, zda převažovalo pouze pasivní konzumování podobné zábavy nebo zda si málokdo spojil negativní dopady ohňostroje s hnízdícími čápy. Někteří se dokonce pozastavili nad tím, proč ČIŽP nezasáhla již dřív, když se ohňostroj koná pravidelně již dlouhá léta. Není třeba v tom hledat žádné složitosti; mnohdy prostě stačí ozvat se a nenechat se odradit.

V celé „kauze“ se skrývá určitá symbolika. Věc jsme měli celou dobu pod nosem, tedy spíš nad hlavami. Podle sdělení návštěvníků slavností byl často vidět čapí pár kroužící nad náměstím během večerního koncertu - v době, kdy by měl podle všeho sedět na hnízdě. A nikdo se nad tím po celou dobu nepozastavil. Nebo třeba pozastavil, ale řekl si, že nemá cenu to řešit / že je o to možná nějak postaráno / že když to čápy fatálně neohrozilo doteď, tak to vydrží i letos atp. Pokud chceme nějakou změnu, musí vycházet především z nás samotných, protože to za nás nikdo neudělá.

Věříme také, že záležitost by mohla přispět k silící diskuzi nad regulací nebo úplným zákazem zábavní pyrotechniky, po-
tažmo ohňostrojů. -jj-

Modráček i modrásek, čejka i včelka...

V květnu, kdy je vždycky tolik zahradních prací, se ještě ke všemu každý rok roztrhne pytel s přírodovědnými akcemi všeho druhu a je těžké si vybrat. Člověk by vyrazil nejradyji na všechny zároveň. Výhodou je, že ať se nakonec rozhodne jakkoliv, je tak jako tak spokojený, protože kvalita je v tomhle případě všeobecná. Zrovna naše rodina to může potvrdit na základě dlouholetých zkušeností a platí to i na letošek. Byli jsme s manželem 4. 5. na Vítání ptačího zpěvu u Zbudova a pak 8. 5. na akci PŘF JČU zaměřenou na blanokřídlé – a i tentokrát to bylo jedno lepší než druhé.

Ptačí park, který vzniká na Zbudovských blatech (více viz web ČSO [zde](#)), jsme navštívili dvakrát loni na podzim (viz Kompost. č. [12/2023](#)) a už předem jsme byli zvědaví, co nového tam uvidíme. Jak se dalo při letošním zvláštním jarním počasí čekat, stačily už vykvést kohoutky a ozdobit jednotvárné zelené rovné plochy svou typickou růžovou barvou. Pokud jde o setkání s živými ptáky, chycenými za účelem kroužkování, čekalo nás několiké překvapení. Opakovaly se částečně ty samé druhy, jaké jsme si prohlíželi při loňském Festivalu ptactva, ale k úžasu všech účastníků se chytla teď na jaře i kukačka! Vidět zblízka kukaččího samce, to se hned tak někomu nepovede. A aby toho nebylo málo, mohli jsme obdivovat i jiné vysoce atraktivní druhy, jako je slavík modráček nebo strnad rákosní. Pilně jsme se střídali i u dalekohledů zaměřených tu na čápa černého, tu na čejku chocholatou... Atd. atd. Tím ovšem není řečeno, že by pro nás byli tito výrazně zbarvení ptáci důležitější než „obyčejní“. Příznivé prostředí na blatech přejeme všem. A můžeme se na tom i podílet šířením informací a finanční podporou. Jsou už také až do konce roku vypsány termíny akcí a dobrovolnických prací, viz přehled [zde](#).

Provázel nás stejně jako na podzim pan Kryštof Chmel a ochotně zodpovídal i naše otázky. Účast byla hojná, včetně zvědavé drobtiny. Rozesmálo nás, když jsme se šli podívat na ptáky dorážející na vycpaného výra, na rozcestí jsme potkali maličkou holčičku, sotva tříletou, a ta nám zasvěceně radila: „Chceš na výra? Tak támhle tudy...“ Zájem dětí nás těší při všech podobných akcích. Mimo jiné i proto, že vše se děje bez zbytečných průtahů a s citem a je samozřejmostí, že ptáci a jejich potřeby mají přednost před

Foto -ah-

naší chutí dlouze si je prohlížet a zblízka si je všechny fotografovat. Dětem se tak klade dobrý příklad, což je vzácné. Vzniká tak důležitá protiváha k tomu, co vidí jinak běžně – že lidé myslí převážně jen na sebe..

V podobně radostném duchu, ale v tomto případě skoro bez malých dětí, proběhla 8. 5. procházka v Českých Budějovicích. Možná to bylo tím, že bylo pošmourné počasí. Pozvánka v časopisu *Ďáblík* byla patřičně lákavá: výprava za samotářskými včelami vedená Michalem Perlíkem (PŘF JU) a Jiřím Řehounekem (Calla), sraz na zastávce MHD Jihočeská univerzita. Bylo tedy předem jasné, že uvidíme jak příznivé biotopy, tak i hmyzí hotely, že výklad bude zasvěcený a otázky ochotně zodpovězeny. To všechno se splnilo a zabývali jsme se jak blanokřídlými, tak i jiným hmyzem, podle toho, co zrovna kde lezlo nebo letělo. Představte si například vážku čtyřskvrnnou, jak si ji podáváme opatrně z ruky na ruku. Místo, aby se snažila uletět, nechala se okukovat a fotografovat. Byla v ranním chladu ještě málo čilá a my jsme měli štěstí, že jsme ji v prostoru kampusu JU objevili.

Naši hlavní pozornost jsme věnovali místům, kde bylo cíleně vytvořeno vhodné prostředí pro navýšení biodiverzity. A to jak pro podporu přírodních dějů, tak pro pouče-

ní studentů a veřejnosti. Obzvláště příjemné bylo to, že zmíněné poučení bylo nenásilné, spojené s pozorováním v praxi, podané s elánem a vtipem. Michala Perlíka i Jiřího Řehounka známe už z dřívějších akcí, a tak nás to nijak nepřekvapilo. S chutí jsme obhlíželi suchou výslunnou stráň, palouček s roztroušenými keři a stromy nebo nedaleké jeteliště a střídali jsme se u lapací sítě i u hmyzích hotelů, kde jsme dokonce mohli nahlédnout do opuštěných komůrek a poslechnout si podrobnosti k loňskému hnízdění. Samotářské včely patří k nejčastějším obyvatelům našich nachystaných hotýlků a i my sami na našich zahrádkách můžeme vidět stopy po jejich pobytu. Jsou-li štěrby zalepeny hmotou připomínající vosk, pak u nás sídlila některá dřevobytky. Hmota podobná zemině je naproti tomu dílem včelky jménem zednice.

Michal Perlík nám odhalil mimo jiné i tajemství, které možná někomu vrtalo hlavou. Při kladení vajíček do úzké hluboké štěrby by přece logicky nejdříve měl přijít na svět ten dospělec, který jako larva i kukla přežíval až úplně vzadu. A jak se prokousat ven přes všechny ty ostatní komůrky se sourozenci? Skutečnost je taková, že samička ovlivňuje pohlaví svých potomků a zároveň jim chystá více nebo méně potravy pro jejich vývoj. Kdo jí má připraveno obzvláště hodně, tomu bude trvat jeho růst déle. A tak v zadní části úkrytu je přichystáno vajíčko budoucí velké a statné samice, v dalších komůrkách se budou vyvíjet samičky menší a menší. A na kraji bude nějaký ten malý a nenáročný sameček. Opouštění kukel se bude dít v takovém pořadí, jak je potřeba. Tedy od vnějšího okraje. A aby to bylo úplně jisté, že se nikdo nebude cpát svému sousedovi do příbytku, včelky se navzájem dorozumívají ťukáním na přepážku: „Já se už chci dostat z kukly ven. A co ty? Už můžeš?“

Dopoledne uběhlo, ani jsme se nenadáli. Na chvíli nakonec zasvítilo i sluníčko a vylákalo okáče luční a modrásky jehlicové. Jen neradi jsme se rozcházel. Kdo by si chtěl získané znalosti zopakovat a dovědět se i další, tomu můžeme doporučit známou přednášku Michala Perlíka, která se konala 26. 9. 2023 v sále ŠK Strakonice – viz [zde](#).

Další podobné akce si můžete najít a naplánovat na webu ČSO [zde](#) a v pozvánkách PŘF JU [zde](#). -ah-

Překopávky

Úvaha k šumavským klidovým územím

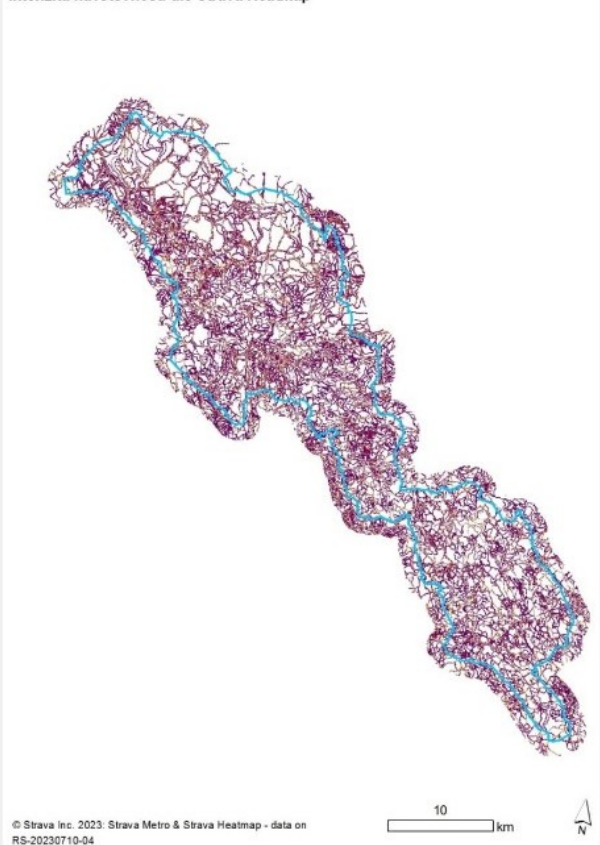
Nedávno Rada NPŠ schválila návrh klidových území podle §17 „Zákona o ochraně krajiny a přírody“ (ZOPK) a teď se očekává od Ministerstva životního prostředí (MŽP) otevření správního řízení k opatření obecné povahy (OOP) ke klidovým územím. Návrh bude vyvěšen na úřední desce MŽP. Ve správním řízení se mohou vyjádřit všichni občané připomínkami nebo námítkami. Teprve po vypořádání druhého kola připomínek a námitek mohou být klidová území vyhlášena. Zásadní pro konečné schválení je kladný výrok většiny Rady, kdy byli vypořádáni velcí šumavští hráči (obce, kraje, místní podnikatelé...). Navazovat bude vyhláška o určení hranic klidových území.

Návrh je jasný kompromis

Zoologové Správy určili jádrové území jednoho z „předmětů ochrany“ – tetřeva hlušce na 16 000 ha, ale výsledný návrh je podstatně jiný - tetřeví klidovky mají celkem pouhých 7 571 ha, z toho je 1 249 ha nespojených tetřevích ostrůvků mezi Trojmeznou a Smrčinou. Částečně tetřevovi pomáhají klidovky vymezené na slatích, např. Mlýnářská slať (271 ha). Rys ostrovid by se mohl dočkat svého klidu na třech plochách o celkové výměře 830 ha. Ohroženější než tetřev je tetřívka obecná a ten dostává roztroušeně v šesti segmentech celkem 1678 ha, ale ve Vltavském luhu se musí o prostor podělit také s vodáky a rybáři. Klid je vyhlášen i pro jeřába popelavého, plochy má společně s tetřívkou. Vysoce ohrožená perlorodka říční to v Teplé Vltavě nemá lehké, musí přestát kompromisy ve splouvání a přítok Volarského potoka. (Volary mají sice čistírnu odpadních vod, ale jednotnou, splaškovo-dešťovou kanalizaci, a při velkých dešťových srážkách jde část splašků do Volarského potoka). Šídlatka ostnovýtrusná má mít klid v Plešném jezeru. Rysí klidovku Křemelnou (553 ha) by mermomocí chtěli splouvat vodáci zastoupení Asociací vodní turistiky a sportu. Vlk obecný dorazil na Šumavu nedávno sám od sebe a je zřejmě natolik přizpůsobivý, že jeho klidovky asi nebudou nutné. Víc by v souvislosti s vlkem potřebovalo uklidnit obyvatelstvo naší republiky. Miniklidovky hnízdění sokola stěhovavého se musí důsledně hlídat před příliš zvědavými a málo informovanými turisty. Nezajímají se o to, co mohou

Častá, lokalita bobra evropského, foto Karel Schneider

Intenzita návštěvnosti ŠNP podle aplikace Strava

Smíří se turistická veřejnost s naznačeným kompromisem?

Ve hře je letitý evergreen zpřístupnění Modrého Sloupu, které by jádrovou oblast tetřeva rušivým pohybem turistů dál dělilo, a to zásadně. V období cca od 15. 7. do 15. 11. je tetřev citlivý na rušení od intenzity jedinců turistů za den a to mohou způsobit například nelegálové. Těch je sice pravděpodobně málo (odhad 2-5 % celkové návštěvnosti v území tetřeva, tedy cca 20 000), ale chodí mimo schválené trasy, chovají se jednotlivě šetrně, ale když je jich dost, šetrnost se ztrácí. Hustotu procházení se po parku ukazuje mapka mobilní aplikace STRAVA. Existují další chodci a cyklisté bez oné aplikace v mobilu.

Každé návrhy na zpřístupňování jádrového území s výskytem tetřeva byly a budou hodnoceny v procesu EIA jako významně negativní. Bez funkčních kompenzací (náhrad ztráty tetřevího biotopu) není zpřístupnění Modrého Sloupu možné. Nepochybně bude téma kompenzací předmětem dalších ostrých sporů.

Nedaří se prosadit omezení nebo zákaz provozu elektrokol (koloběžek), která umožňují dostat se i méně zdatným turistům v podstatě kamkoliv, kde je aspoň trochu sjízdný terén.

Roklanská chata dál chátrá v již dočasně platném klidovém území Modravských slatí (OOP_2023) a její dřevomorka zaměstnává ministerské dřevokazné experty místo bourací čtyři.

Z roku 2010 je známo úspěšné soudní napadení klidových území, vyhlášených za ředitele Krejčího. Žalobcem byl RNDr. Václav Řezníček z Prahy, dodnes aktivní svou nespokojeností vůči parku. Pokud se tento muž nebo jiní pokusí soudní cestou zrušit klidová území, pak předpokládám, že dnes nemají moc šancí, soudě podle toho, jak proces návrhu probíhá.

Ještě k celkovému zatěžování krajiny parku lidskou přítomností

Nikdy v historii Šumavy nevkročilo do pohoří tolik lidí jako po zřízení národního parku - cca 2 miliony turistů ročně. Zhruba od středověku začalo pohraniční hvozdy osidlovat obyvatelstvo převážně německé národnosti a to se drželo svých malých hospodářství a na nějaké trajdání po krásách Šumavy čas nebyl. Práce v lesích byla ruční, stromy se těžily na palivo, stavební a rezonanční materiál nebo drsně drancovaly na potaš a také se praktikovalo smolování. Část lesů se vymýtila a vznikly velmi druhově pestré louky na pastvu a seno.

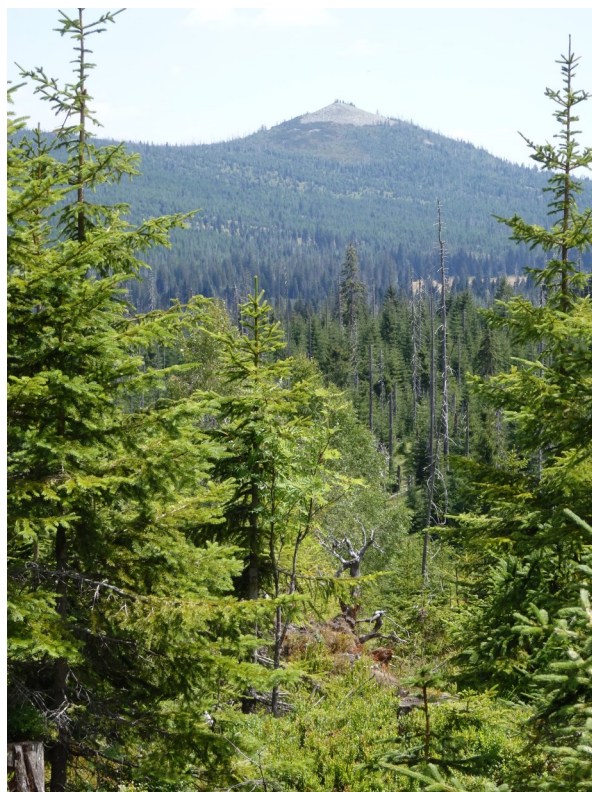
způsobit svou neznalostí a na to navazující nekázní. Smutnou skutečnost zjistila průzkumem Správa NPŠ (viz [zde](#)). Dotazování ukázalo, že nejmenší motivací návštěv bylo „dozvědět se něco o přírodě“.

Dá se předpokládat, že s ikonickými druhy se svezou v klidovkách další tvorové (čáp černý, puštky bělavé, krkavec velký, vydra říční....). Bobr evropský si v prostoru parku zatím v relativním klidu buduje svoje vlastní klidovky.

Hodně, nebo málo?

Po dohodách vychází celkové omezení pohybu lidí na 12 076 ha, což je 17,7 % rozlohy celého parku. Pro srovnání: v roce 1991 bylo v první zóně (s režimem jako navrhované klidovky) 22 % parku, čili 17,7 % je jasný ústup z pozic. Správa dál klíčkuje před veřejností prohlášeními o zpřístupnění dosud nepovolených částí parku po zavedení klidovek a snaží převést zájem turistů z vysoce frekventovaných lokalit např. z trasy Modrava – Javoří pila do okolí Strážného. Zde je na místě otázka, jaké parametry zpřístupnění si představuje většinová turistika. Mám jistotu, že nejde o „baťžkáře“, ale o lidi, vyžadující občerstvovací podniky po 10-15 km s ubytováním a vířivkou, mobilní signál, záchody, odpadkové koše, atrakce pro děti, možnost koupání v potocích, jezerech, dobíjecí stanice, záchranný servis...

Aktuálně se může vstupovat kamkoliv mimo dosud platné I. zóny a klidové území Modravských slatí (realizované OOP_2023 podle §64 ZOPK - viz [zde](#)) a v blízké budoucnosti jen mimo klidová území určená podle §17 ZOPK).

Luzný ze Studené hory, foto Karel Schneider

„Podařilo“ se vystřílet vlky, rysy, medvědy, a dokonce jeleny. Turistů bylo minimum. Pak přišlo vysídlení obyvatel německé národnosti a nato armáda. Vojáci praktikovali různé manévry spojené s přejezdy těžkou technikou a střelbami - cvičně bořili domy a kostely, budovali svou infrastrukturu, zadržovali hranice, ale mimo manévry byli vojáci zalezlí, po okolí necourali. Po všem tomhle lidském působení a armádě zůstala Šumava velmi řídko osídlená a tím jedinečně vhodná pro velkoplošné útočiště fauny a flóry před – bohužel – lidmi.

Rolavské vrchoviště, foto Karel Schneider

(Dnes má oficiálně bezzásahová zóna 27,7 % rozlohy parku a dál poroste.)

V souvislosti s klidovkami je nutné připomenout podíl ředitele Pavla Hubeného, muže schopného dosáhnout kompromisů mezi odpůrci parku a radikálnějšími přírodomily (projevilo se i u projednávání zonace a zásad péče). Proč tohle uvádím: s řadou lidí motajících se kolem Šumavy se shodujeme v názoru, že založit šumavský národní park v dnešním platném rozsahu a režimu by se nepodařilo už velmi brzy po založení v roce 1991, kdy se probrali k životu turisté, rozmanité podnikatelské subjekty, parkové obce a s tím související restituční nebo náhradní restituční na území parku, touha stavět v neporušené přírodě... Nasvědčuje tomu i současné dění kolem Křivoklátska, Moravské Amazonie nebo Krušných hor.

Do zájmů „předmětů ochrany“ se málokdo z lidí dokáže vžít, pochopit nebo dokonce uznat a podle toho to na Šumavě vypadá (a nejen na Šumavě).

Mapka, plochy a další údaje jsou převzaty z návrhu klidových území - viz [zde](#). **Karel Schneider**

Ochrana čerstvě narozených mláďat před žací lištou – Myslivecký spolek Kraselov

Nyní, v období jara a začátku léta, kdy probíhá kladení a líhnutí většiny mláďat zvěře i jiných živočichů, dochází zároveň na polích a loukách k intenzivní zemědělské činnosti. Bohužel tím hodně živočichů přijde o život. Nejviditelněji se to projevuje v zabití mnoha srnčat, zajíčků, vysečení hnízd ptáků hnízdících na zemi.

My, myslivci z Mysliveckého spolku Kraselov, v tomto období aktivně pomáháme tyto ztráty na mláďatech snižovat. Spolupráce se zemědělci a vlastníky pozemků probíhá dlouhodobě dobře, i když jsou v přístupu jednotlivých subjektů rozdíly. Ideální je informovat nás o plánované seči s předstihem, my pak vyrazíme a zachraňujeme. Pícniny večer nebo ráno před sečí procházíme i s loveckými psy v rojnicích, instalujeme akustické nebo pachové plašicí zařízení. Pokud náhodně nalezneme přikrčená mláďata, vynášíme je mimo zásah sekaček. Výsledky této aktivity však často nejsou spolehlivé a uspokojivé. Přes velkou snahu v porostech při sečích i tak přijde o život velké množství mláďat.

Významně vyšší účinnost, blížící se 100 %, má použití dronu s termovizí. Rádi bychom takovou moderní techniku u nás trvale využívali, případně zapůjčili pro záchranu mláďat i dalším zájemcům.

Situace je však taková, že myslivecký spolek si pomocí svých aktivit (jako nezisková organizace) na tento projekt sám nevydělá. Dotace pro myslivce zatím na pořízení dronu s termovizí nejsou. Nechceme čekat, a tak jsme ve spolupráci s [donio.cz](#) založili a vyhlásili veřejnou sbírku na zakoupení dronu s termovizí DJI MAVIC 3 THERMAL + náhradní baterie. Inspiraci jsme našli u

Foto archiv MS Kraselov

mysliverckých spolků na Českokbudějovicku, kde byla taková aktivita úspěšná a dron již létá a zachraňuje. Vybraná částka bude použita na pořízení výše jmenovaného dronu s termovizí.

O výsledku sbírky a jejím dalším použití vás budeme informovat mimo jiné i na stránkách tohoto měsíčníku. Více informací ke sbírce a možnost přispět naleznete pod [tímto odkazem](#).

Děkujeme za vaši podporu! **Za MS Kraselov Pavel Ira**

Objevy detektiva Ledňáčka

Není divu, že pro vás a vaše děti vybírá detektiv Ledňáček témata hlavně z živočišné říše. Koho by nezajímalo chundelaté zvířátko, roztomilý ptačí neposeda nebo třeba záhadný a trochu strašidelný hmyz? Rostliny jsou ale také podivuhodné, a tak tentokrát bude řeč o jednom z druhů stromu. A to o takovém, jehož jméno je sice známé, jenže v krajině ho poznávají jen pokročilí milovníci přírody. Z těch ostatních si dokonce někteří dělají legraci, že když nedokážou druh dřeviny určit, tak aby si nezdali, řeknou znalecky, že je to jilm. Jejich společníci tomu pravděpodobně uvěří, protože sami jilm také znají jen z doslechu a můžou tedy za něj pokládat prakticky cokoliv, co je listnaté a není to zrovna lípa, dub nebo javor.

A čím to je, že z doslechu je právě tenhle strom starším lidem přece jenom povědomý? Jeden čas se o něm totiž hodně mluvilo a psalo v médiích. V druhé polovině 20. století postihla jilmy ve velkém houbová nemoc, které se říkalo holandská. Tam byla totiž v roce 1920 zaznamenána poprvé. Někdo si pamatuje i její správné jméno – grafióza. Takřka všechny jilmy v naší krajině (a nejen v naší) tehdy uschly nastojato, opadala z nich kůra a musely být pokáceny. Uchovaly se jen takové, které rostly někde v lese osamoceně, obklopené jinými druhy dřevin. Najdete-li tedy někde hodně starý jilm, zasloužili byste za to Bludišťáka, protože jde o velkou vzácnost – viz např. článek o Podlešákově jilmu v [čísle 8/2019](#).

Dlouho se nevědělo, jak se nemoc šíří. Větretem? Nebo ji roznášejí mšice? Nakonec se ukázalo, že spory hub jsou do dřeva zanášeny na tělech nebo v zažívacím traktu brouků živících se celulózou. Houba ji pomáhá rozkládat. Zároveň zamezuje protékání mízy, protože ucpává vodivá pletiva stromů.

Jilm zasazený před 15 lety Ledňáčky, foto -ah-

Mladé jilmy teď už zase všude rostou a jsou často i vysazovány. Něco více o našich strakonických si můžete přečíst v Kompostu [č. 8/2012](#). Byly vyšlechtěny i kultivary proti grafióze odolné. Také existují ochranné látky, které se do stromů vpravují (viz např. článek o ošetření jilmů na Písecku – [zde](#)).

Ve městech mají nové jilmy často takovou podobu, jako by je namaloval prvňáček na svůj výkres. Větvičky jsou rovné a větví se tak pravidelně, až je to legrační. K smíchu jsou také listy, z nichž jedna polovina je bachratá, druhá hubená.

Někdy najdete jilm se zvláštními podélnými korkovými lištami na větvích. Pokud si nic takového nevybavujete, podívejte se na jejich podobu na obrázku – viz internetový atlas letorostů a pupenů dřevin [zde](#).

Stává se, že vidíte vzrostlý statný strom, který se větví podobně jako lípa nebo buk, ale zároveň mu vyrůstají tenké větvičky i přímo z kmene. To je neobvyklé a působí to trochu divným dojmem. Takovým nepořádným, neukázněným. I tohle dělává právě jilm.

Další zajímavostí je to, že jilm mimořádně brzy kvete. Málokdo si toho ale všimne, protože na větvičkách jsou jen takové drobné střapečky. Mají nevýraznou fialovou barvu. Ta je poměrně tmavá a v koruně stromu při pohledu proti nebi zaniká. Brzy se také začnou vyvíjet plody, ale i ty působí dojmem, jako by to dělaly tajně. Mají kolem sebe zelený límeček a vypadají

Letos, kdy se jaro splašilo a přišlo o měsíc dřív, začala první jilmová semena poletovat vzduchem dokonce už na konci dubna! Jako kdyby to chtěly mít stromy rychle odbyté a pak už se chystaly až do zimy jen

odpočívát a sbírat síly do dalších let. Běžnou dobou úrody je pro jilmu jinak květen nebo začátek června.

A jak ta semena vypadají? Na to se v jedné ze svých otázek zeptá detektiv Ledňáček právě vás:

- Pro dospělé: Roste u nás jen jeden druh jilmu, nebo je jich víc? A pokud ano, jak výrazně se liší?
- Pro rodiče vědecky založených školáků: Kterým známějším druhům se jilm nejvíce podobá a bývá s nimi zaměňován?
- Pro rodiny s batolaty: Poznáte jilmová semena a zaujmou vás svou podobou? Nebo vás na ně upozorní právě vaši malí šmejdílkové, když jim dovolíte popelit se v prachu cesty?

Odpovědi najdete na straně 16. **-ah-**

Ekošpeky - 9. Jednorázové ručníky

Dnešní pokračování seriálu bude spíše jakési zamyšlení nad jednou nenápadnou záležitostí, u které existuje hned několik variant řešení. A jak je možné názorně ukázat, i nad takovými zdánlivými detaily má cenu se zamýšlet, protože ve výsledku mohou hrát určitou roli.

Léto se pojí s vyšší návštěvností restauračních a ubytovacích zařízení. A s nimi je neoddelitelně spjaté i téma hygieny na WC nebo v koupelnách. Samozřejmě máme tak nějak zakódováno, že čistější a vymazlenější toalety automaticky zvedají celkovou úroveň podniku. Tato přímá úměra určitě nějakým způsobem funguje, ale také je faktem, že někdy to s celou hygienou tak trochu přeháníme. Je známo nejenom to, že nadměrná čistotnost není přínosem pro náš imunitní systém, že tak úplně nemusí fungovat v ochraně před obávanými patogeny (včetně SARS-CoV-2 - viz např. [zde](#)) a v souvislosti s tématem našeho seriálu - může znamenat i nápor na životní prostředí.

Téma mytí rukou na záchodě (a v zařízeních s vyšší frekvencí hostů obzvlášť) je určitým evergreenem. Ponechme stranou širší souvislosti a zaměřme se čistě na „fázi“ sušení a rozeberme alternativy z environmentálního úhlu pohledu.

Je asi pochopitelné, že využití té ekologicky nejšetrnější varianty - klasického ručníku - je zejména z hygienických důvodů v hojně navštěvovaných provozech již víceméně nepřijatelné. Musela by být přinejmenším zajištěná častá výměna. Již delší dobu je tak možné pozorovat pomyslný souboj mezi dvěma alternativami. Papírové jednorázové utěrky jsou řešením praktickým, avšak logicky se vznikem poměrně velkého množství jednorázového odpadu. U této varianty je možné poohlédnout se po výrobcích ze 100% recyklovaného papíru (který se zdá být nejčastějším materiálem pro výrobu) a zajistit odpovídající způsob vytrídění. Což může být problém, pokud je na použité utěrky přistaven jen klasický koš a může se v něm tedy objevovat i jiný druh odpadu. Použité utěrky mohou být (jelikož jde o papír horší kvality) vhodným materiálem pro kompostování.

Foto -jj-

Druhou nejčastější aplikací je pak elektrický vysoušeč rukou. Zde zase vstupuje do hry spotřeba elektřiny, která patrně nebude tak velká, a samozřejmě celý životní cyklus elektrozařízení včetně jeho likvidace.

Až donedávna jsem si myslel, že tyto dva způsoby (nepočítaje klasické ručníky) jsou na poli WC hygieny jediné. Byl jsem však vyveden z omylu v jedné z kaváren, kde se toalety pyšnily malými ručníky na jedno použití. Ne samozřejmě v tom smyslu, že by se následně vyhazovaly, ale ze sběrného koše pravděpodobně putovaly směrem k pracímu procesu. Z hygienického pohledu je takový způsob asi pochopitelný, z toho environmentálního už tolik ne. Praní je činností s poměrně značnou ekologickou stopou a při návštěvě restauračního nebo jiného zařízení s několika stovkami hostů denně se to všechno samozřejmě nasčítá. Osobně je mi takováto úzkostlivá snaha o čistotnost tak trochu proti srsti, protože naráží na některé ostatní limity. A kdybychom to všechno důkladně propočítali, vsadím se, že by tato varianta dopadla ze všech třech nejhůře.

Podobnou kapitolou je pak hygiena v rámci ubytovacích zařízení se všemi extra baleními minimýdly a minišampóny. Zde je také mnohdy standardem zbytečné každodenní přepírání ručníků při delším pobytu. Naštěstí dnes už existuje celá řada způsobů (psaných i nepsaných) jak obsluhu signalizovat, že ručník budeme používat opakovaně (viz např. [zde](#)). A samozřejmě nejde zdaleka jenom o finance. Takovéto maličkosti mohou mít i značný osvětový potenciál.

Napadá vás nějaký další ekošpek? Podělte se s námi. **-jj-**

Krasavec Adónis českých úhorů a polí - hlaváček letní

Jestliže se budeme někdy na rozhraní pozdního jara a časného léta toulat při okrajích polí a úhorů východně od vsi Domanice (leží mezi Strakonice a Radomyšl), může se stát, že mezi celkem jednotvárnou zelení náhle zahlédneme jediný či několik málo zářivě červených bodů. Přijdeme-li blíže, zjistíme, že se jedná o květ (popř. květy) jednoho zvláště krásného představitele početné čeledi pryskyřníkovitých (*Ranunculaceae*). Tím je konkrétně **hlaváček letní** (*Adonis aestivalis*), příbuzný

Foto Alan Šturm

známějšího hlaváčku jarního. Druhové jméno této rostliny je stejné v češtině i latině (aestas = léto, aestivalis = letní), zato latinské rodové pojmenování stojí za bližší pozornost. Hlaváček totiž své rodové vědecké jméno dostal podle postavy Adónida (1. pád = Adónis), neobyčejně půvabného mladíka ze starořecké mytologie. Jednalo se o syna assyrské princezny Myrrhy, který se později, v jinošském věku, stal milencem Afrodítou, bohyně krásy a lásky. Mladík byl zároveň vášnivým lovcem, a právě tato záliba se mu nakonec stala osudnou, když ho jednoho dne napadl a roztrhal divoký kanec. Silně zarmoucená Afrodíté potom kapky jeho krve proměnila v nádherné červeně kvetoucí hlaváčky (latinsky tedy *Adonis*). Někdy se ve starší botanické literatuře též setkáme s názvy ohníček nebo hlaváčkovec letní.

Hlaváček letní patří mezi byliny spíše většího vzrůstu, protože může dosáhnout 20 - 45 cm, za příznivých podmínek i 60 cm. Jeho lodyhy jsou vzpřímené, lysé, v horní části se pak nepříliš bohatě větví. Listy mají (stejně jako lodyhy) svěží, trávově zelenou barvu a bývají 2-3x zpeřené. Listové úkrojky jsou značně tenké, o šířce kolem 1 mm, čárkovité. Květy jsou na rostlině v malém počtu a jednotlivě, přičemž mají pět zelených kališních lístků široce vejčitého tvaru a nejčastěji šest až osm korunních plátků, jejichž obvyklé zbarvení bývá cihlově až

jasně červené s velmi tmavě fialovou až černou skvrnou na bázi každého z nich. Vzácně se však mohou vyskytnout také květy s korunními lístky barvy citrónově žluté a hnědofialovou skvrnou. Hlaváček pravidelně rozkvétá v květnu až červenci, takže právě v těchto dnech máme šanci se s ním v krajině setkat. Po odkvětu se místo každého opyleného květu objeví nejprve plod, respektive souplodí suchých nepukavých plodů zvaných nažky, které jsou nejprve zelené, po dozrání hnědnou. Nažka hlaváčku měří 4,5-6 mm na délku a je zakončená asi 1 mm dlouhým přímým zobánkem. Hlaváčky se mohou rozmnožovat jenom pohlavně, tedy právě prostřednictvím semen.

Hlaváček se přirozeně vyskytuje hlavně v Malé Asii a Íránu, v jižní a střední Evropě a zasahuje i do severní Afriky. Spolu s osivem byl zavlečen rovněž do Severní Ameriky. Ve střední Evropě sice nejde o původní druh, ale na druhou stranu zde roste velice dlouho, protože se sem dostal už ve střední době bronzové (zhruba 1500-1200 př. n. l.) jako plevel v obilí. Jedná se tedy o tzv. archeofyt. Ostatně dodnes tu vyrůstá právě na okrajích polí (především pšeničných a žitných) a na náspech polních cest. Půdy preferuje kamenité či jílovité, sušší, prohřáté sluncem a spíše s vyšším obsahem vápníku. U nás ho najdeme v teplejších oblastech od nížin až po pahorkatiny, ve větším rozsahu ve středních a východních Čechách nebo na jižní a jihovýchodní Moravě, jinde pouze roztroušeně, popř. vůbec. Dnes je jeho výskyt v Česku celkově mnohem vzácnější než dříve (vinou moderních zemědělských metod), a proto se řadí mezi ohrožené druhy tuzemské flóry, tzn. do kategorie C3. Na Strakonicku se dnes již opravdu sporadicky - víceméně v jednotkách kusů - nalézá jedině mezi Domanicemi a Rovnou.

Hlaváček letní rovněž obsahuje různé jedovaté látky, konkrétně zejména glykosid adonin, který výrazně ovlivňuje srdeční činnost. Odvar ze sušeného hlaváčku se dá používat jako močopudný a potopudný prostředek nebo lék na spaní či proti kašli. Jelikož však hrozí nebezpečí otravy - přestože obsah glykosidů včetně adoninu je tady menší než u hlaváčku jarního - doporučuje se užívání takového prostředku nejlépe po konzultaci a pod dohledem lékaře. Z hlaváčku jarního (a v menší míře i z hlaváčku letního) se vyrábí lék stimulující srdce a předepisovaný nejčastěji v případech, kdy je třeba změna, aby se zabránilo negativním účinkům dlouhodobého užívání digitalinu, což je glykosid získávaný ze semen náprstníku - lat. *Digitalis*. Jinak hlaváček letní a všechny příbuzné druhy lze také pěstovat v zahradách jako okrasné květiny.

Alan Šturm

Souplodí nažek, foto Alan Šturm

Použité zdroje:

- 1) *Adonis aestivalis* - hlaváček letní - [botanická databáze Pladias](#)
- 2) Wikipedia: [Hlaváček letní](#)
- 3) Hlaváček (ohníček) letní, *Adonis aestivalis* - [květena ČR](#)
- 4) MARTIN, R. a kol.: Slovník řecko-římské mytologie a kultury, EWA Edition, 1. vydání, Praha 1993.
- 5) SPOHNOVÁ, M., GOLTE-BECHTLEOVÁ, M., SPOHN, R.: Co tu kvete? Originální průvodce přírodou, vydání druhé, Euromedia Group a.s., Praha 2021.

Jiříčky ve škole

Přišlo jaro a s ním k nám přiletěly i naše jiříčky! Vracejí se domů, uletěly tisíce kilometrů ze vzdálené Afriky, kde strávily zimu. Tento drobný, roztomilý a velmi užitečný ptáček je zase s námi. Mnozí z nás ho s radostí vítají, zatímco jiní až takovou radost nemají, ale o tom psát nebudu. Chtěla bych těmto krásným a houževnatým ptáčkům pomoci. V téhle době to nemá jít zrovna lehké. Budov, na kterých mohou hnízdit, ubývá. Na nových fasádách nemohou zahnízdit z důvodu hladkého povrchu nebo jim je zabráněno jinak. Tak či onak jiříčky se nevzdávají a hledají dál. Ono je to totiž tak, že když se jiříčka může

Foto Inge Večeřová

vrátit do svého starého již postaveného hnízda, může zahnízdit 2x, ale pokud si musí postavit nové nebo déle hledá vhodný objekt, zahnízdí pouze jednou.

Ne vždy je na vině člověk. I jiní ptáci škodí jiříčkám - například vrabci a strakapoudi umí hnízdo také poškodit. A tak to vidíme i u nás ve škole v Polici u Jemnice. Tam na krásně hrubém brizolitu se to jiříčkám staví jedna radost, ale i tady se najdou hnízda zcela zničená. Přesto máme pro jiříčky řešení. Vloni se souhlasem vstřícné paní ředitelky MŠ i zřizovatele jsme na školu přidělali náhradní hnízda. Zatím jen tři na zkoušku. Uvidíme, co jiříčky na nové bydlení. Už za 14 dní si první hnízdo našlo své nájemníky, moje radost byla obrovská a letos ještě větší, když bylo obsazeno i druhé hnízdo. Pevně věřím, že i třetí ptačí garsoniéra, jak s oblibou hnízda nazývám, bude mít brzy své majitele. Do budoucna bych moc ráda, aby náhradních hnízd mohlo být více. A to vlastně může udělat každý z nás, kdo

by rád poskytl jiříčkám střechu nad hlavou. Na internetu zakoupí náhradní hnízda (k dostání např. [zde](#)) a případně i podložku, která zamezí tomu, aby trus poškodil fasádu. Šikovný mužský hnízdo přivrtá a pak už se jen čeká, zda se jiříčky nastěhují. Ještě bych touhle cestou chtěla moc poděkovat těm, kteří už své jiříčky doma mají a léta se těší z jejich přítomnosti. A také těm, kteří si nic nedělají z parapetu znečištěného trusem. **Inge Večeřová**

Hřbetozubec dubový

Hřbetozubce dubového (*Drymonia ruficornis*) z čeledi hřbetozubcovití (*Notodontidae*) jsem vyfotila 26. 4. 2024 v Chanovicích na kraji pole u hřbitova pod dubem. Tento noční motýl má rozpětí křídel 36-38 mm. Vzhledem k přítomnosti středové měsíčné skvrny se pravděpodobně nejedná o hřbetozubce hnědého (*Drymonia dodonaea*), i když tyto druhy jsou si velmi podobné. Letová perioda hřbetozubce dubového je od března do května. Zelené housenky se čtyřmi žlutobílými podélnými liniemi se živí od června do července na dubu. Upřednostňují starší stromy. Motýli obývají listnaté a smíšené lesy a jsou vázáni na horní patro prosvětlených dubohabrových a dubových formací. Kuklení probíhá ve vypředené zemi komůrce. Kukly často i vícekrát přežijí, tzn. že se vylíhnou až za více let. Kukla je tedy přezimujícím stádiem hřbetozubce dubového. **Eva Legátová**

Použitá literatura:

MACEK, J., DVOŘÁK, J., TRAXLER, L., ČERVENKA, V.: Atlas Motýli a housenky střední Evropy. Noční motýli I. Academia, Praha 2007.

Foto Eva Legátová

Večer s dokumentem - 124. díl – Problematické nové jádro a budoucnost české energetiky

Dnešní díl seriálu nebude tak úplně dokumentem. Jde spíš o rozhovor, který je sice natáčen „v terénu“ (v pozadí s chladicími věžemi jaderných elektráren), ale velmi dobře poslouží i v poslední době oblíbené formě tzv. podcastů. I když jsme o údajné renesanci jádra a jaderných plánech české vlády psali v poslední době několikrát a podrobněji se mu věnují kolegové z organizace Calla, chyběl tady nějaký souhrnný, ne moc obsáhlý materiál. Toto zadání výborně splnilo video, které zveřejníme dnes. Jedná se o epizodu rozsáhlého projektu (a stejnojmenného YouTube kanálu) Electro Dad. Hostem rozhovoru je Oldřich Sklenář, analytik výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky.

Rozhovor se snaží odpovědět na několik tíživých otázek kolem velkolepých českých jaderných plánů. Kolik by to celé mohlo stát, proč to nebude ani zdaleka tak lehké, jak by se mohlo zdát, a co tomu bude stát v cestě. Kromě všeobecně známějších faktů, které už jsme shrnovali např. v článku v [č. 12/2023](#) na str. 4, se rozhovor během necelé hodiny stáčí i k těm méně diskutovaným skutečnostem. Pojdme se blíže podívat na některé z nich.

V první řadě - nikdo v současné době nevolá po odstavení fungujících jaderných zdrojů. Dukovany, postupně uváděné do

Foto -jj-

samozejmě celá řada. Od těch zjevných ekonomických až po ty skrytější (sociologické a bezpečnostní).

Jak už celkem úspěšně probublává delší dobu na povrch - nynější deklarovaná cena a termín dokončení nových reaktorů jsou z říše fantazie. Skutečné náklady mohou být až o 100 % vyšší (podle zkušeností z jiných dokončovaných elektráren v Evropě). A o mnoho let se protahují i termíny spuštění. V těchto dvou kategoriích budou plánované české reaktory ještě specifitější. Na základě podmínek tendru budou omezeny kapacitou 1200 MW (z důvodu parametrů dopravní infrastruktury, přenosové soustavy a dalších). Žádný ze soutěžených reaktorů účastníků tendru v současné době ve světě neběží, jsou to tedy v podstatě prototypy, u kterých je vysoká pravděpodobnost extrémních vícenákladů a průtahů při spuštění. Ceny reaktorů „propagované“ vládou jsou navíc v současných hodnotách a nezohledňují cenu financování cca dvacetiletého období do spuštění. V čím vzdálenější budoucnosti budou případné nové jaderné zdroje spuštěny, tím hůře půjde zajistit jejich finanční rentabilitu. Rok od roku totiž významně klesá cena elektřiny vyráběné z obnovitelných zdrojů.

Do hry vstupují také komplikace čistě technologického rázu, které výrazně prodraží plánovanou realizaci. V Dukovanech není k dispozici dostatečné množství chladicí vody pro oba nové reaktory - ty budou muset být chlazeny alternativním a výrazně dražším systémem. Již málo se mluví o tom, že jen kvůli přepravě nadrozměrných komponent pro nové zdroje bude muset být vybudována nebo přestavěna dopravní infrastruktura za cenu kolem 15 miliard. A jako samozřejmost se bere to, že jaderné elektrárny se jakožto součást kritické infrastruktury neobejdou bez policejní a vojenské kontroly hrazené z veřejných zdrojů. A přístavbou dalších reaktorů bude tento charakter jen posilován.

Z okrajovější sociologické oblasti je možné konstatovat již teď nedostatek fundovaných pracovníků pro realizaci tak komplexních projektů. Celosvětově dochází k poklesu podílu jádra a od dob jeho rozmachu ke konci minulého století vznikla generační propast na poli jaderných odborníků, kterou by bylo v případě jaderné renesance velmi složité vyplnit.

Navzdory všem těmto argumentům se politická diskuze stáčí trochu jiným směrem. Tlaky zájmových skupin na protlačení tohoto obchodu jsou obrovské. Lex Dukovany byl přijat ve zkráceném režimu, naproti tomu legislativní podpora OZE, akumulace energií a další opatření jsou záměrně zpozdována. Pokud můžeme alespoň v něčem důvěřovat neviditelné ruce trhu, podle všech zákonitostí by měla tuhle zjevnou nelogičnost vyřešit. Bude to však stačit?

Mohlo by se taky totiž stát, že tu příštím generacím zanecháme krom astronomického zadlužení také vysloužilá zařízení s obrovskými náklady na likvidaci a potřebu vybudovat hlubinné úložiště jaderného paliva s těžko představitelnými časovými horizonty nutného zabezpečení.

Rozhovor je k dispozici [zde](#). -jj-

Pozvánky - červen 2024

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

pátek 7. a 21. 6., 12 - 16 hod., Velké náměstí pod radnicí

Dvěma červnovými termíny bude zakončena jarní část strakonických farmářských trhů. Přijďte si doplnit zásobu čerstvé zeleniny, sazenic a farmářských potravin. Vybírat budete moct také z nabídky občerstvení a rukodělných výrobků. Bližší informace a seznamy přihlášených prodejců na webu: <http://farmarsketrhy.strakonice.eu/>. Pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice. Kontakt: Jan Juras, jan.juras@knih-st.cz, 721 658 244.

Jak zachránit Lipno před developery

čtvrtek 13. 6. od 18 hod., společenský sál ŠK (III. hradní nádvoří)

Přednáška Ing. Pavly Setničkové, předsedkyně spolku Lipensko pro život, o vlivech předimenzované výstavby rekreačně-investičních apartmánových nemovitostí na život obyvatel a lipenskou přírodu. Vstupné dobrovolné. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve:

Přírodovědný výlet do okolí Kašperských Hor

SO 29. 6. Sraz v 8:44 na autobusové zastávce Nicov/Řetenice, kde bude čekat šumavský průvodce Josef Pecka (poplatek 100,- Kč, až na místě). **Půjde se po pěšinách přes Amálino údolí při Zlatém potoku a přes Císařský Dvůr k Sv. Hubertovi, kolem kapličky Na Prádle do Kašperských Hor** (cca 15 km). Odtud jede autobus v 15:50.

Pondělní zastavení

PO 10. 6. Setkání s literaturou, tentokrát s dílem **Jindřišky Smetanové**. Od 16:00, pobočka Za Parkem.

Ledňáčci

Schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK. **ČT 6. 6. si určíme druhy rostlin na květnatých loučkách u Otavy, 13. 6. zakončíme školní rok návštěvou koziček v hradním příkopu a dostaneme se až k nim za ohradu.**

Bližší informace:

Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem, Husova č. 380, Strakonice. Otevřeno PO a ČT 13–18, ST 8–12 hod. Kontakt: 380 422 720, eliska.buckova@knih-st.cz. -ah-

Drobné smetí

Vstup do lesů zůstane bez omezení

Kontroverzní úprava v rámci novely mysliveckého zákona, která měla umožnit omezo-

vat vstup veřejnosti do obor, nakonec neprošla. Ministerstvo zemědělství na základě velkého tlaku veřejnosti i environmentálních organizací od záměru ustoupilo. Více viz [zde](#).

Ve Vráť se opět vylíhla sokolí mláďata

Na komínu výtopy u Českých Budějovic byla letos vyvedena 4 mláďata sokola stěhovavého. Jedná se již o šesté úspěšné hnízdění s celkovým výsledkem 22 mláďat. Více informací viz [zde](#).

Jatka budou muset mít od roku 2026 kamery

Na základě zdokumentovaných excesů v provozech jatek zde budou muset být v budoucnu povinně instalovány kamerové systémy. Předepisovat by to měla novela veterinárního zákona. Více se dočtete [zde](#). -jj-

Literární okno

Neobyvatelná Země – život po oteplení

„Možnost, že naše vnoučata by mohla navždy žít mezi troskami mnohem bohatšího a mírovějšího světa, se zdá z dnešního pohledu téměř nepředstavitelná, tak moc ještě žijeme propagandou lidského pokroku a generačního zlepšení.“

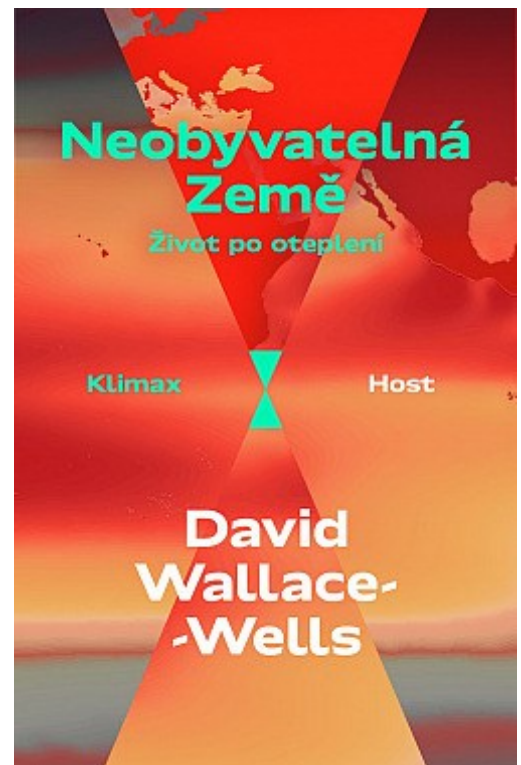
Tuhle knihu jsem začal číst první dubnový víkend, kdy se odpolední teploty blížily třicetistupňové hranici a překonaly do té doby nemyslitelné rekordy a meze. Mohla to být shoda náhod, ale pokud pečlivěji sledujete průběh počasí posledních několika let, musí vám být jasné, že nastupuje tak trochu jiný „režim“.

Hned na začátek musím upozornit – tohle čtení není pro slabé náтуры. Novinář David Wallace-Wells bez jakýchkoli příkras rozebírá možnou blízkou klimatickou budoucnost. Zejména z toho pohledu, jaký bude mít vliv na (pře)žití lidské civilizace. Je třeba dodat, že to není přesná předpověď; trajektorie může být různá hlavně kvůli tomu, jak se v následujících několika letech k problému postavíme na celospolečenské úrovni. Zároveň však autor vychází z přesných vědeckých prognóz, které popisují, jak bude vypadat situace na planetě oteplené určitým způsobem. Hranici 1,5 °C, psychologickou bariéru danou Pařížskou konferencí, pravděpodobně prolomíme. Pokud by se nám podařilo udržet se přece jen pod ní, čekala by nás budoucnost s významnými, ale ještě pořád snesitelnými změnami podmínek. Vývoj a politicko-společenská neochota k výraznějším změnám nás však směřuje ke scénářům o poznání horším. Mnohé výpočty předpokládají oteplení v globálním průměru v rozmezí 2-3 °C do konce století. Tohle už je šedá zóna s dosud nebývalými meteorologickými extrémy, častými požáry, významnými problémy v zemědělství, masivní migraci z důvodu nedostatku potravin, vody a vzestupu mořské hladiny. Některé světové oblasti se stanou pro člověka jenom stěží obyvatelné. Některé skeptičtější prognózy však směřují i do oblasti oteplení o 4, 5 nebo dokonce 6 stupňů. A tady už se jedná o poměrně hrůzostrašné apokalyptické vize, kde kolaps hospodářsky vyspělé společnosti, tak jak ji dnes známe, je pouze tím menším problémem.

Uvedený rozptyl je poměrně široký také z toho důvodu, že klima je velmi komplexní mechanismus a předpovědi jsou zatíženy třeba nejistotou fungování zpětnovazebných smyček nebo skokových změn. Nebo třeba proto, že lidstvo si neustále pohrává se strašidelnými myšlenkami geoinženýrských opatření, která by měla globální klimatickou změnu zvrátit (např. umělým znečišťováním atmosféry oxidy síry) a mohou se snadno vymknout kontrole. S klidným svědomím však již dnes můžeme opustit nejistotu na poli úrovně ovlivnění klimatu rukou člověka. Tato část skládky je naopak spočtena dost důkladně a o míře přičinění panuje ve vědeckých kruzích až nebývalá shoda. Ano, v historii už bylo i tepleji, ale nikdy nebyla změna tak bleskurychlá a neohrožovala tak křehký domeček z karet, jako je lidská civilizace.

Knihy ve své hlavní části rozebírá atributy, oblasti a úrovně, ve kterých dojde na světě k významným změnám. Autor se při popisu pohybuje na uvedené teplotní škále a seznamuje nás s různými podobami naší bezprostřední i o něco vzdálenější budoucnosti.

Text je členěn do kapitol s tímto obsahem: smrt vedrem, hlad, zatopení, lesní požáry, nepřírozené katastrofy, vysychání pitné vody, umírající oceány, nedýchatelný vzduch,

epidemie, ekonomický kolaps, klimatický konflikt a systémy. Nejde však ani zdaleka o ryzí prognózu, mnoho z uvedených faktů a statistických údajů pochází již ze světového dění uplynulých několika desítek let. Dopady klimatické změny nás tedy nejen čekají, ale už jimi do určité míry procházíme. Vše je pro oko člověka však příliš pomalé a prozatím ne tak radikální, aby na to nefungovaly běžné vytěšňovací nebo adaptační psychologické mechanismy.

Ke každé z uvedených kapitol se vám dostane možná až příliš pochmurných vizí. Kolik lidí ten který článek globální změny přímo ovlivní, případně ohrozí na životě. Tíživé předpovědi jsou prokládány rozbořem toho, jak jsme do takového stavu došli, a co je ještě důležitější – proč jsme toho zatím udělali tak málo, abychom se tomu vyhnuli. Tyto veskrze psychologické, sociologické, ekonomické a politické mechanismy jsou sice rozebírány v mnoha dalších publikacích, v tomto textu však mají odzbrojující potenciál. Přímé dopady globální klimatické změny na životy nebo zdraví jsou však jenom jednou rovínou naší budoucnosti. Značná část textu je věnována i ekonomickým souvislostem (naše současná nečinnost dost pravděpodobně ukončí to, čemu nyní říkáme hospodářský růst) a také jednomu z nejhmotatelnějších, nejnebezpečnějších a možná i nejbližších dopadů – celosvětové masové migraci.

Původně měla být tato recenze nabitá zajímavými ukázkami z knihy, ale patrně by mnohonásobně překročila zamýšlený rozsah. Prakticky na každé stránce se totiž vyskytuje nějaká informace, kterou by bylo záhodno předat většinové společnosti. Mohu vás tedy pouze vyzvat k tomu – přečtěte si ji. I když to nebude zrovna pozitivní zážitek, alespoň budete vědět, co tady čeká naše děti, vnoučata a pravnoučata.

Jak přesné bude poselství v podobě této knihy, se patrně dozví jen ti mladší z nás. Společně s autorem se však domnívám, že nejčastější otázkou našich potomků bude: Co to bylo za společnost, která tohle všechno věděla nebo přinejmenším tušila, ale zároveň to nechala dojít takhle daleko?

Knihy je k dispozici ve fondu ŠK. -jj-

Červnové květy Jirky Wagnera

Když červen, tak červeň! A když červeň, tak vlčí mák! To je taková polní vlajka začátku léta, vlnící se spolu se zelenými klasy. Dříve byl vlčí mák dominantou obilných polí, dnes je z nich mnohdy prostředky na hubení plevelů vypuzen, a tak obývá i okraje cest, rumišť, železniční násypy a všelijaká zpustlá místa... Představovat vlčí mák je skoro zbytečné: tahle jednoletá vitální rostlina s hebkými červenými květy, se zelenou makovičkou uprostřed a tmavým okolím je všeobecně známa i malým dětem. Jak by ne: stačí vzít poupátko vlčího máku, opatrně rozevřít, povytáhnout ještě zmačkané červené lístky, opatrně odlomit makovičku a nasadit ji na zbytek stonku poupěte: A máme panenku nečekané krásy. Bůhví, koho prvního napadlo udělat dítěti takovou hezkou hračku. A kolik dětí už potěšila. Shodou okolností se vlčí mák stal i symbolem padlých vojáků za 1. světové války. Díky jedné básni o vlnících se vlčích mácích mezi hroby...

Tak už jen, jak ten vlčí mák ke svému jménu přišel: Slovo mák je odvozeno od řeckého mekon a to má kořeny asi ve slově mámiti, tedy rostlina omamná. Však také, z bílé šťávy zelených makovic setého máku se získává droga opium. A to slovo vlčí znamená divoký, zvlčilý (na rozdíl od pěstovaného máku setého).

Taková cesta v červnovém podvečeru mezi poli a vlčími máky...

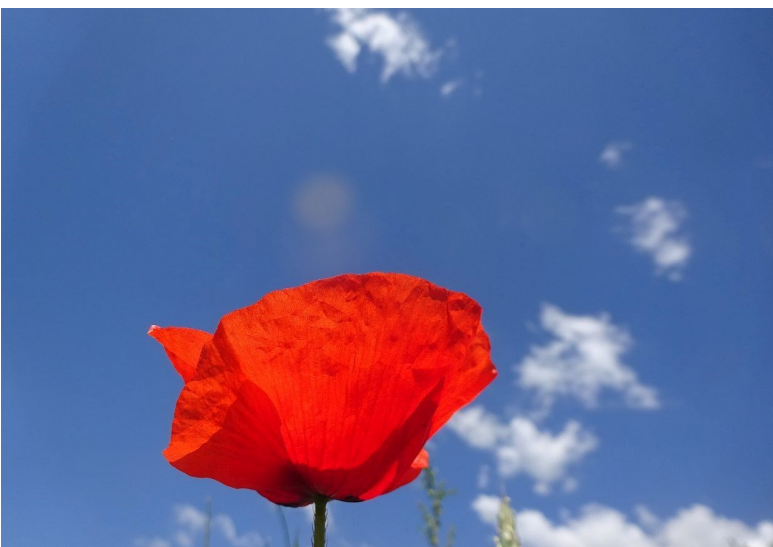

Foto Jiří Wagner

PÍRKA ČECHRAJÍ
*si bouřky v dálce.
Pak se
zase ztrácejí.*

(červen u Sv. Anny)

CHLĚB, CO JÍM, VONÍ.
*Rozkvetlý jasmín vedle
zas voní jinak.*

VĚTRÍK ZDALEKA,
*šum borovice.
Tráva
po pás vysoká.*

(vlčí máky, nebe, obláčky)

DNESKA JE HEZKY,
*červeno-modro-bíle.
Tak.
Vlastenecky.*

V DOBU PRAVOU
*sklidit česnek.
Když vůni
má vyzývavou.*

68. číslo časopisu Kamarád – téma: hmyz

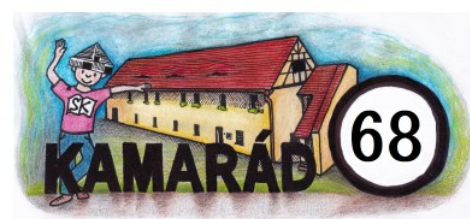
Časopis Kamarád, vydávaný už po mnoho let dětským oddělením naší strakonické Šmidingerovy knihovny, bude tentokrát zajímat hlavně milovníky venkovních procházek a vědeckého bádání. Naše kolegyně si totiž v nejnovějším 68. čísle zvolily přírodovědné téma – hmyz. K němu přidaly ještě další drobné živočichy, jako je pavouk nebo klíště (ti do třídy hmyzu nepatří, ale lidé je tak většinou vnímají).

A také lelka. Ilustrátorka tohoto i předcházejících čísel Kamaráda Iva Jonová si totiž v dětství představovala chytání lelků tak, jako kdyby šlo o nějaké drobné mušky, třeba octomilky. A on je to přitom hmyzožravý opeřenec! Teď už si to nikdo nespolete, protože si můžete na příslušné stránce najít jeho věrný obrázek, krásně vystihující krycí zbarvení lelkova peří. Jako kdyby oživila hnědává borovicová kůra zabarvená šerem zároveň i do šedivého odstínu. Noční způsob života prozrazuje velké jasné oko a lovenou živou potravu krátký špičatý zobáček nachystaný na široké rozevření a chytání poletujících můr.

Realistické jsou i portréty motýlic na obálce a u jednoho z článků. Vidíme ale jen jejich strašidelné obličejky, a tak se až z textu dozvíme, kdo to na nás vlastně kouká. A my na něj. Nasnímáme-li kódy, k článku přidané, uvidíme elegantní tvory podobné příbuzným vážkám. Nebo si je najdeme v literatuře. Jak se v knihovně sluší a patří, časopis obsahuje i návod, které knížky nejlépe zvolit a kam pro ně jít.

Další, co se vám bude v čísle určitě líbit, jsou drobné zajímavosti, pořekadla, veršované hádanky, ukázky z pohádek, kvízy atd. atd. Hmyz si pozornost rozhodně zaslouží. I o tom se v tomto čísle Kamaráda píše. A aby nechybělo něco z tvorby dětských čtenářů, jak bylo vždycky zvykem, tentokrát byl vybrán komiks nakreslený čtrnáctiletou Magdalénou M. a dozvíte se z něj, jak to chodí v Mernu - městě zabíjáků.

Číslo si můžete půjčit v papírové podobě nebo jej najdete na webu ŠK [zde](#). -ah-

ŠMIDINGEROVA KNIHOVNA STRAKONICE, ODDĚLENÍ PRO DĚTI
ČASOPIS PRO DĚTI I JEJICH RODIČE

Listovka

Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi

- Jilmů je dohromady přes 30 druhů a rostou v mírném klimatickém pásmu v Evropě, v Asii i ve Střední Americe. I u nás v ČR jich najdeme vícero. Z nich naše původní jsou tři: jilm habrolistý, jilm drsný a jilm vaz. Jak vypadají, to si můžete najít v metodice volně přístupné na internetu ([zde](#)).

Asi ani není potřeba si pamatovat, který z domácích nebo vyšlechtěných jilmů je který. Stačí si všimnout, jak se liší, protože to

Foto -ah-

je docela nápadné. Najdete jak jilm s takřka symetrickými listy (podobá se habru a jmenuje se habrolistý), tak i takový, který jako by chtěl asymetrii zdůraznit a nad výsledkem se pousměje, jak to vysloveně přehnal (jilm vaz). Také semena jsou u některých jilmů skoro úplně kulatá a semeno se nachází pěkně uprostřed, u jiných druhů je to jiné. Ale také pěkné - límeček trochu připomíná jemné blanité srdíčko.

Listy jsou poměrně hrubé a bývají podobné lískovým. U některých jilmů jsou pro děti přitažlivé tím, že mají tvar obličejky s výraznými „čertími“ růžky (viz např. na webu „Botanická fotogalerie [zde](#)). A víte, že v západních kulturách bývá jilm nazýván elfím stromem? A že cesty, u kterých roste, vedou podle legend do světa pohádek?

Listy jsou poměrně hrubé a bývají podobné lískovým. U některých jilmů jsou pro děti přitažlivé tím, že mají tvar obličejky s výraznými „čertími“ růžky (viz např. na webu „Botanická fotogalerie [zde](#)). A víte, že v západních kulturách bývá jilm nazýván elfím stromem? A že cesty, u kterých roste, vedou podle legend do světa pohádek?

- Asi nejvíc se jilm podobá lísce. Jak už bylo řečeno, mívá drsné listy a i jejich barva bývá stejná. Navíc, do-

kud je jilm mladý a vypadá spíš jako křoví než jako strom, můžete si ho s lískou splést i díky střídavému větvení a celkově blízkému charakteru. Na omyl vás ale upozorní ve

vegetační sezóně především to, že listy jsou nesouměrné.

V době, kdy si musíte vystačit s pupeny, si vezměte na pomoc lupu. Lískové jsou oblé, jilmové mají špičku. A vypadají moc hezky, připomínají droboučké šištice s výraznými lupínky. A vidíte-li na větvičkách i květy, pak je rozdíl jasný, protože líska má na rozdíl od jilmu jehnědy.

Větší jilmy si v zimě můžete splést nejspíše s mladými lipkami. Ale také v tomto případě se řiďte hlavně podle pupenů. Ty lipové jsou jednobarevné, hladoučké, bez špiček.

- Malé děti nejspíš najdou semena jilmu daleko dříve než vy, protože rády sbírají všechno možné pod svýma nohama na zemi a jednoho dne najdou na chodníku nebo někde na cestičce v parku krásné lesklé „penízky“. Jsou to semínka jilmu s okrouhlými křídélky a je jich tolik, až se někdy spojí ranní nebo dešťovou vlhkostí dohromady a dají se rolovat jako papír.

Foto -ah-

Malé děti nejspíš najdou semena jilmu daleko dříve než vy, protože rády sbírají všechno možné pod svýma nohama na zemi a jednoho dne najdou na chodníku nebo někde na cestičce v parku krásné lesklé „penízky“. Jsou to semínka jilmu s okrouhlými křídélky a je jich tolik, až se někdy spojí ranní nebo dešťovou vlhkostí dohromady a dají se rolovat jako papír.

V knížce Petra Nováka „Lesní školka“ najdete o semenech jilmu hezkou básničku. A také obrázek našeho regionálního malíře Karla Kupky. Necháte-li se inspirovat, můžete si jilmové dukátky nasbírat do hry a děti si je pak jistě dobře zapamatují.

*Jilm je přátelský a dobrý.
Štědrý je a bohatý.
Klidně půjčuje nám do hry
pravé zlaté dukáty.*

*Zlatáky se z něj jen sypou,
právě nám to přišlo vhod.
Teď si pod košatou lípou
zahrajeme na obchod. -ah-*

Zdraví a strava

Tradiční bezmasá grilovačka

Další sezóna kurzů zdravého vaření uběhla jako voda. Vyznačovala se poměrně hojnou účastí; ve dvou lekcích každý měsíc se vystřídalo mezi 20-30 účastníky, což je určitě nadprůměrný výsledek. Každý měsíc od října do dubna jsme se věnovali jedné konkrétní živočišné surovině, kterou jsme se snažili v rámci možností gastronomicky nahradit zdravější / etičtější / levnější... surovinou. A samozřejmě to všechno takovým způsobem, aby nikterak neutrpěla chuť výsledného pokrmu. Všechny recepty proběhlého ročníku jsme přidali do elektronické kuchařky, která je naprosto volně dostupná [zde](#). Recepty včetně těch starších můžete libovolně testovat, zveřejňovat nebo rozesílat dál.

Květnové vydání kurzů již tradičně patřilo závěrečné grilovačce. Potřetí se odehrála u hostince v Radošovicích, a i když byla snad poprvé historicky zcela bez deště, zkoušel nás jiný rozmar počasí - vítr. Nakonec jsme však vše se ctí zvládli a ochutnali celkem tři (možná netradiční) pochutiny. Pokud byste je rádi vyzkoušeli nebo se jen tak inspirovali pro nadcházející grilovací sezónu, nemusíte listovat v nabízené kuchařce, recepty jako vždy zveřejňujeme hned tady.

Zeleninové burgery / karbanátky

Ingredience: brambory (2-3 ks), mrkev (2 ks), žampiony (5-7 ks), uzené tofu (2 ks), menší cibule, česnek (cca 5 stroužků), celozrnná špaldová hladká mouka (200-300 g), libeček (šálek), sůl (cca 2 lžičky), drcený pepř, sójová omáčka (cca 5 lžic), rostlinný olej (cca 5 lžic)

Postup přípravy: Brambory a mrkev uvaříme vcelku, necháme vychladnout a nastrouháme společně s žampiony, tofu a cibulí nahrubo. Česnek utřeme, libeček posekáme, vše smícháme, osolíme a ochutíme ostatními ingrediencemi. Přidáme olej a těsto zahustíme moukou. Tvoříme burgery /

Foto -jj-

karbanátky / placky a opékáme z obou stran dozlatova.

Lahůdková brokolice

Ingredience: brokolice (1 ks), rostlinný olej (cca 8 lžic), sůl (1 a 1/2 lžičky), drcený kmín (lžička), kurkuma (1/2 lžičky), česnek (cca 5 stroužků)

Postup přípravy: Brokolici rozebereme na menší růžičky (ty větší rozkrojíme na půlky nebo na čtvrtiny). Na plátky pokrájíme oloupaný košťál. Z ostatních ingrediencí smícháme marinádu, do které naložíme kousky brokolice alespoň na 24 hodin. Zprudka opékáme ze dvou stran dozlatova - tak, aby brokolice zůstala částečně křupavá.

Rostlinná tatarka

Ingredience: mandlové (nebo jiné rostlinné) mléko (750 ml), hladká rýžová mouka (5 rovných lžic), plnotučná hořčice (2 lžíce), citrónová šťáva (2 lžíce), cukr (3 lžičky), sůl (1 a 1/2 lžičky), rostlinný olej (300-500 ml), menší červená cibule nebo šalotka, 2-3 kyselé okurky, drcený pepř

Postup přípravy: V rostlinném mléce dobře rozmícháme rýžovou mouku (nejlépe metličkou) a za častého míchání přivedeme na mírném ohni k varu a hned poté stáhneme. Necháme dobře vychladnout a přidáme hořčici, citrónovou šťávu, cukr a sůl. Dobře promícháme a do směsi za mixování přiléváme olej až do požadované konzistence. Do hotové majonézy přidáme najemno pokrájenou cibuli a najemno nastrouhané okurky a opeříme.

Červená paprika na sladko

Ingredience: červená paprika, rostlinný olej, moučkový cukr, hořká víceprocentní čokoláda

Postup přípravy: Z oleje a cukru v poměru zhruba 1:1 rozmícháme marinádu, do které naložíme alespoň na 24 hodin na rovné čtvrtiny pokrájenou papriku. Grilujeme z obou stran do lehkého zahnědnutí. Ihned po sejmutí z grilu posypeme nahrubo nastrouhanou čokoládou. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,

Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jakub Hromas, Karel Schneider, Pavel Ira, Alan Šturm, Inge Večeřová, Eva Legátová, Jiří Wagner

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2024

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE